

INTERVIJA

Ar **SABĪNI TIMOTEO** sarunājas **AIVA KANEPONE**

Nu kāpēc Šveices aktrisi filmai par latviešu vēsturi?! Mēs taču visi par to brīnījāmies, vai ne? Tomēr ir sajūta, ka SABĪNEI TIMOTEO pavisam noteikti piemīt kaut kas no īstās Melānijas Vanagas. Tiešums, atklātība, vienkāršība, uzdrīkstēšanās un taisnīguma izjūta. Un meklētājas gars.

Šveices Melānija

Vakar, 1. novembrī, bija pirmizrāde Viestura Kairiša filmai Melānijas hronika, un Sabīne noteikti bija uz to ieradusies. Taču mūsu intervija notiek skaipā. Pirmā saruna sprakšķēdama nojūk, jo Sabīne atrodas mazā kalnu ciematīnā Sicīlijā, kur divi godalgoti režisori uzņem filmu Sicīlijas spoku stāsts par mafiju, bet internets ir ļoti, ļoti vājš. Pēc tam viņai jādodas uz kino-festivālu Romā – festivāla skatē piedalās filma Septiņas minūtes, kurā Sabīne tēlojusi. Tās režisors ir Mikēle Plačido, kuru Latvijā vislabāk pazīst kā slaveno komisāru Katani no seriāla Astonkājis. Sabīne ir pieprasīta aktrise un var izvēlēties, kuriem piedāvājumiem piekrist, kuriem ne. Par Viestura Kairiša piedāvājumu arī viņa sākumā izbrīnījās.

Sabīne runā īsiem, izteiksmīgiem teikumiem, daudz žestikulē un stāstus burtiski izspēlē.

FOTO – VIDA PRESS. NO PUBLICITĀTES MATERIĀLIEM UN NO PERSONISKĀ ARHĪVA

Sākumā jutu, ka visi uz mani skatās – ko viņa te dara? Biju ļoti, ļoti nobijusies.

AIVA: Kāpēc jūs piekritāt spēlēt filmā par Melāniju?

SABĪNE: Mans pirmais jautājums Viesturam bija – kāpēc es? Viņš mani uzaicināja uz kinoprovēm Latvijā, un tās notika mežā. Režisors gribēja redzēt, vai esmu piemērota mežam. Tas man šķita tik interesanti.

Es jautāju – kāpēc es, kāpēc šveiciešu aktrise filmā par latviešu vēsturi? Viesturs teica, ka daudz par to domājis,

jo tas viņam ir ļoti svarīgs projekts. Un sapratis, ka ikvienai latviešu sievietei ir personiska saistība ar šo vēstures stāstu. Bet viņš to vēlas stāstīt daudz plašāk. Tāpēc vajadzīga ārzemiece, lai izstāstītu to, kas notika ar latviešu tautu. Arī es kā ārzemiece šeit ierodos un skatos, un esmu lieciniece notiekošajam – līdzīgi kā Melānija.

Melānija Sibīrijā izdzīvoja, jo visu laiku rakstīja, viņai tas bija jādara, lai notikušais netiktu aizmirsts. Un Melānijas stāsts nav par viņu pašu, tas ir par līdzjūtību pret citiem. Tas mani šajā projektā ļoti aizkustināja. Es domāju – varbūt mēģināšu? Sapratu, ka tas būs grūti, milzīga atbildība, bet, ja Viesturs man uzticējās un mani tādā atbildībā sameklēja, tad uzticēšos viņam.

Kas jums bija vissarežģītākais filmas uzņemšanas laikā?

Vispirms man bija jānotic, ka es daru pareizi – ārzemiece, kas ieradusies filmēties tādā filmā. Sākumā daudzi uz mani skatījās – ko viņa te dara? Biju ļoti, ļoti nobijusies, jutu milzīgu spiedienu.

Šo projektu filmēja divus gadus, jo filmā vajadzēja parādīties visiem gadalaikiem, turklāt reizēm pietrūka finansējuma, un tas atkal bija jāgaida. Parasti tu grūtu darbu izdari un izmet no galvas. Bet šis manā dzīvē turpinājās ilgu, ilgu laiku. Taču man ir ģimene, es esmu māte, man ir mana privātā dzīve. Brīžiem bija jāatgriežas Melānijas stāstā, brīžiem no tā jāizkāpj, tad atkal jāatgriežas... Enerģētiski reizēm bija smagi. Bet Melānijas stāstu arī nevar uztvert kā kaut ko vieglu un jautru. Tas bija intensīvs darbs. Bet kopējā sajūta bija laba.

Jūs nebiedēja filmēšanās Sibīrijā un aukstums?

Es nāku no Šveices, arī šeit ir aukstums un daudz sniega.

Sibīrijas ziemā auksti bija ne tikai man. Redzēju, cik ļoti bija nosalušas citas aktrises! Deguns, kājas, rokas...

grupa izveidoja ierakstus, kurus es klausījos atkal un atkal, kā mūziku. Atradām latviešu skolotāju Ilzi, kas dzīvo Čīrihē. Bet tas nenozīmē, ka es varu runāt latviski, es tikai iemācījos fonētiski izrunāt tekstu!

Sākumā ar Viesturu un producentu Gunti Trekeri nolēmām, ka filmēties runāšu latviešu tekstu, lai tam atbilstu manas mutes kustības, bet vēlāk cita aktrise manu tekstu ierunās. Nebija plānots filmā saglabāt manu balsi. Taču pēc kāda laika Viesturs teica: «Man vajag tavu balsi Melānijai!»

Filmu vēl neesmu redzējusi, nespēju iedomāties, kāda būs latviešu cilvēku reakcija!

Viesturs man stāstīja, ka Melānija Vanaga vēl pirms deportācijas jaunībā uz laiku bija pārtraukusi runāt. Tas raksturo viņas biogrāfiju. Tāpēc Viesturam bija ideja, ka šā iemesla dēļ Melānijai varēja izveidoties īpašs runas veids.

Jūsu pirmā loma bija prostitūta Filipa Grēninga filmā Mīlestība, nauda, mīlestība. Kādas lomas jūs visbiežāk spēlējāt?

Es izvēlos tos stāstus, kurus, manu prāt, ir svarīgi izstāstīt. Nepiekritu visam. Jautāju pati sev – kāpēc es gribu stāstīt šo stāstu? Dažiem projektiem ir ļoti daudz atbilžu, kāpēc. Bet, ja es nezinu, kāpēc, tad to nedaru.

Bieži vien tie nav komerciāli projekti. **Ja tie nav komerciāli projekti, tad kā ar tiem var nopelnīt? Jums ir ģimene, divas meitas.**

Man jāstrādā ļoti daudz, bet es neesmu bagāta. Nekad neesmu bijusi bagāta. Bet man vienkārši pietiek.

Taču man nav nekā pret komerciāliem projektiem, esmu aicināta spēlēt arī televīzijas seriālos – bet tad tam ir jābūt istajam projektam. Un man nav arī iebildumu pret naudu! (Smejas.)

Jūsu profesionālā karjera veidojās diezgan neparasti – vispirms jūs mācījāties par dejojāju, tad par pavāri, bet kļuvāt par aktrisi.

Dejošana bija mans sapnis kopš bērnības. Man bija 18 gadu, kad izturēju konkursu un ieguvi savu pirmo profesionālo darbu Diseldorfas operas baleta trupā. Un tad atceros dienu, kad uzkāpu pa kāpnēm līdz savai istabai un jutu, ka man trūkst enerģijas. Jutos kā 80 gadu veca sieviete. Un teicu sev – bet man ir tikai 18! Kaut kas nav kārtībā, man ir jāpiedzīvo vairāk! Kaut kas ir jāmaina. Tajā dienā es tam pieliku punktu. Noskuvu pavisam isus matus un lauzu savu līgumu.

Taču pēc tam radās sajūta, ka dzīvei trūkst jēgas. Tāpēc gadu nostrādāju japāņu buto dejas studijā. Japāņu dejas vairāk līdzinās tēlošanai, ne baletam.

Sabīne izmēģina savādos apavus – volfrāmus.

Tad mana grupas biedre devās uz aktiermākslas meistarklasi Vācijā un uzaicināja līdzī. Tur es satiku režisoru Filipu Grēningu. Viņš teica – tev jāspēlē manā jaunajā filmā. Man tad bija tikai 19, un es teicu, ka nevaru to darīt, jo nezinu, kā to dara. Tomēr nofilmējos, un šī bija mana pirmā filma. Pēc tam pagāja laiks, es darīju daudz cita, līdz sāku aizdomāties: «Sabīne, ko tu gribi darīt? Tev ir 21 gads. Tu nofilmējies, tu bijī dejojāja. Tu esi nodarbojusies tikai ar ļoti mākslinieciskām lietām. Bet ko tu dariši, lai nopelnītu iztikai? Ir jādzīvo normālo cilvēku dzīve. Jāstrādā ar rokām!»

Bet kā? Es par dzīvi neko nezināju. Tikai par mākslu. Nolēmu darīt kaut ko, kas man noderēs dzīvē. Kas dzīvē ir vajadzīgs? Svarīgi prast pabarot sevi un savu ģimeni. Tāpēc iestājos skolā, kur trīs gadus mācījos par pavāru un kļuvi par mācekli restorānā. Es nekad neesmu mācījusies par aktrisi, bet esmu profesionāla pavāre!

Kā tad pēc tam atgriezāties aktrises profesijā?

Šo triju gadu laikā kļuvi par māti un ļoti daudz gatavoju. Tikmēr klajā nāca arī Filipa Grēninga filma, kurā biju filmējusies, un Lokarno kinofestivālā man par šo lomu tika piešķirta balva.

Bet es vairs nebiju aktrise, biju pavāre. Savu pavārmākslas studiju laikā jau biju saņēmusi piedāvājumu filmēties, uz kuru atbildēju – piedodiet, es nevaru spēlēt filmā, jo nodarbojos ar ēdiena gatavošanu. Taču minētais projekts dažādu iemeslu dēļ tika atlikts. Un pavārmākslas mācību pēdējā dienā es saņēmu diplomu un sapratu, ka gribu spēlēt filmā! Turklāt es biju māte, man vajadzēja naudu, tāpēc bija jāstrādā. Kopš tā laika es esmu piedalījies jau vairāk nekā 50 filmās. Un pelnu ar to iztikai.

Jūsu meitas tagad ir pusaudzes. Kā savienojat filmēšanos ar ģimenes dzīvi un spējat būt laba mamma?

Ko nozīmē būt labai mammai? Manas meitas kopš mazotnes dzīvojušas tā, ka reizēm mamma ir projām, bet reizēm ir blakus visu laiku. Ir mātes, kas no rītiem dodas uz darbu un vēl vakarā atgriežas. Bet, kad es esmu mājās, tad esmu

Sabīnes austriešu vecmāmiņa, kas piedzīvojusi Otrā pasaules karu.

Attiecības ir izaicinājums sievietei, kura nav sevišķi padevīga, kurai ir savas mājas, sava nauda.

mājās visu laiku. Kad neesmu, tad neesmu. Tāpēc viņām jau no mazotnes bija jāiemācās tikt galā pašām. Tagad kā pusaudzes viņas ļoti labi prot dzīvot vienas. Meitas izaugušas ļoti atbildīgas, un es varu viņām uzticēties. Es nesaku, ka tas ir perfektais ceļš. Taču tas ir mūsu ceļš. Protams, bijis grūti gan viņām, gan man, un mēs esam visas raudājušas, kad man bija jābrauc projām. Bet viņas ir izaugušas par brīnišķīgām jaunām sievietēm, esmu lepna par viņām.

Mana māte bija mājās vienmēr. Bet tas nenozīmē, ka mūsu attiecības bija labākas.

Ar ko aizraujas jūsu meitas? Vai sapņo par aktrises karjeru?

Nē! (Smejas.) Manai vecākajai meitai Soraidai decembrī būs 18 gadu, un jaunākā, Maksimina, ir 14 gadu veca. Soraida apgūst apģērba dizainu – ne tikai rada dizainu, bet arī pati savām rokām to darina. Viņa jau mācās pēdējā kursā. Iespējams, viņa specializēsies par kostīmu mākslinieci. Meita ar to aizrāvusies jau no bērnības.

Maksimina vēl mācās skolā un pagaidām nezina, ko izvēlēsies. Viņas domas mainās ļoti ātri. Kad jautāju, ko viņa vēlētos darīt, atbilde bija – pilote, psihiatre vai maizniece. Bet Maksiminai vēl ir laiks. Viņai taču ir māte, kas ir dejojāja, pavāre un aktrise! (Smejas.)

Jūsu meitu tēvs ir peruānis. Kā jūs satikāties?

Mēs satikāmies te, Šveicē. Viņš jau šeit dzīvoja, un tolaik, kad iepazināmies, viņam jau bija četrus gadus vecs dēls no šveiciešu sievietes. Mēs bijām kopā 18 gadu, bet tagad esam šķirušies.

Jūsu tagadējais draugs bija atbraucis līdzī uz jūsu filmēšanos Melānijas hronikā. Kādi bija viņa iespaidi?

Ksavjērs teica: tā ir fantastiska pieredze. Ne tikai filmēšanās vien, mums abiem tā bija iespēja satikt veselus tautus. Satikām ne tikai aktierus, bet daudzus cilvēkus, kas strādāja pie filmas un paši bija saistīti ar šo vēstures posmu, stāstīja mums arī savus stāstus. Tas bija aizkustinoši.

Filmēšana notika ne tikai Sibīrijā vien, tā notika arī Latvijā un Somijā.

Brīnumkaistās vietās, kur mēs nekad neionāktu, ja es nestrādātu pie šā projekta. Tas bija kā ceļojums. Ļoti svarīgs mums abi.

Tā bija pirmā reize, kad es savam partnerim atļāvu ierasties tur, kur filmējos. Es jutu, ka Ksavjērs ir tam gatavs. Ne katrs spēj stundām stāvēt un skatīties. Ksavjērs pavadīja ļoti daudz laika, vienkārši skatoties. Kāds cits no tā varētu sajukt prātā. Bet Ksavjērs ir īpašs cilvēks.

Vai arī Ksavjērs ir aktieris?

Nē. Bet esmu pārliecināta, ka viņš spētu spēlēt. Ksavjērs ir dzīves mākslinieks. Es satiku viņu filmējoties, viņš arī strādā pie filmām, bet vairāk nodarbojas ar loģistiku un organizēšanu.

Melānija pēc Sibīrijas rakstīja savas dzimtas vēsturi. Vai varat izstāstīt kādu stāstu no jūsu dzimtas vēstures?

Gribu izstāstīt par savu vecmāmiņu, manu mātes māti. Viņa ir austriete un bija bērns Otrā pasaules kara laikā, Melānijas laikā. Mani vecvecvecāki bija zemnieki, un viņas māte bija palikusi viena ar trim bērniem, jo tēvs bija iesaukts karā. Nacisti meklēja sievietes, kas varētu karavīriem gatavot ēdienu. Manai vecmāmiņai bija apmēram 13 gadu, bet viņu paņēma un aizveda uz karavīru nometni. Viņa domāja, ka būs jāgatavo ēdiens, bet tur lika

jauna meitene, šuva. Viņas brāļi nesa mājās atrastos izpletplēcēju izpletņus, tie bija darināti no zīda un bija brīnišķīgs materiāls. Viņa no tā darināja ļoti skaistas drēbes. Un mana meita tagad dara kaut ko līdzīgu. Tā ir laba sajūta, kad kaut kas skaists turpinās pāri paaudzēm.

Esmu ļoti laimīga, ka manā ģimenē ir stipras sievietes. Mana vecmāmiņa joprojām ir dzīva, viņai ir 86 gadi. Un mana mamma arī ir stipra sieviete.

Vai jūs pati arī esat stipra sieviete?

Esmu ļoti stipra un ļoti vāja. Abējādi.

Jums ir 41 gads. Ko tas nozīmē sievietei? Labākais laiks dzīvē?

Jā, es jutos daudz labāk nekā 20 gadu vecumā. Mani nebedz tas, ka kļūstu vecāka. Es jutos bagātāka, vairāk es pati. Jūtu, ka varu dot citiem, jo esmu daudz pieredzējusi. Jūtu, ka patiešām dzīvoju savu dzīvi.

Man patīk vienkāršais. Piemēram, runāt ar jums, jo jūs klausāties, ko es saku. Tas ir tik skaisti. Jo reizēm tu runā ar cilvēkiem un saproti, ka patiesībā viņi neklausās. Tā ir vienkārša, bet ļoti svarīga lieta. Patīk atnākt mājās un ieraudzīt smaidu sava bērna sejā. Četrpadsmit gadi nav viegls vecums. Bet es redzu, ka meita ir priecīga, un tas mani dara laimīgu. Mani dara laimīgu arī tas, ka man

mēs runājam par to, kā no paaudzes paaudzē mainās vīriešu loma. Dēls stāstīja, ka viņa tēvs pārdzīvojis karu un lielus dzīves pārbaudījumus, un kļuvis par ļoti stipru cilvēku. Dēls tādus pārbaudījumus nav pieredzējis, bet viņa paša dēlam dzīve ir jau pavisam viegla un komfortabla.

Vecais vīrs man stāstīja par savu sievu: «Es apprecēju šo sievieti un teicu, ka viņai jābeidz strādāt! Jo tas ir mans pienākums. Viņa var dzīvot mājās ar bērniem!» Tā ir skaidra vīriešu un sievietes attiecību definīcija. Bet tagad mainās definīcija tam, kas isti ir vīrietis sievietei. Ja sievietes ir tik stipras – kur tad ir vīriešu vieta? Taču sievietes ir arī mātes. Mēs pašas varam izaudzināt stiprus vīriešus.

Es mīlu vīriešus. Esmu stipra sieviete, bet man vajag vīrieti. Kā partneri. Kādu, ar kuru būt tikai divatā. Protams, attiecības ir izaicinājums sievietei, kura nav sevišķi padevēģa, kurai ir savas mājas, sava nauda, savs viedoklis. Bet, ja tu spēj izbaudīt intimitāti un mili otru cilvēku, tad visbrīnišķīgākais ir sajūst viņu sev tik tuvu blakus. Un tas var turpināties bezgalīgi – tu vari augt un augt, un veidot attiecības dziļākas. Un jūs būsiet divatā, tu nebūsi viena.

Esmu ļoti pateicīga, ka esmu satikusi cilvēku, ar kuru kopā varu iet šo ceļu. Viņam blakus es esmu tikai Sabīne kā Sabīne. Nevis māte vai aktrise.

Dokumentālajā filmā par Melānijas hronikas uzņemšanu režisors Kairiss saka, ka labprāt filmētu vēl vienu filmu par Melāniju. Ja aktrise piekristu. Jūs piekristu?

Jā!

rakt ierakumus. Jāstrādā bija tik daudz, ka apģērbs vienmēr bija slapjš no sviedriem. Bet bija auksts, viņai nebija citu drēbju, ko pārvilkt, un tās nekad nevarēja izžūt. Bija cilvēki, kas tur mira. Vecmāmiņa izdzīvoja.

Viņas tēvu iesauca armijā, kad Vācija jau bija zaudējusi karu. Viņš nebija nacistu partijas biedrs, un varbūt tāpēc viņu tišuprāt sūtīja nāvē. Viņš bija vezumnieks un ar zirgiem veda ievainotos. Bet vezumniekiem lika braukt dziļos purvos, un tur viņš noslika. Mana vecvecmāmiņa palika viena ar trim bērniem, bet izdzīvoja, jo viņiem, kā jau laukos, bija dārzs un lopi.

Kara laikā mana vecmāmiņa, pavisam

joprojām ir labs kontakts ar manu bērnu tēvu. Kad viņam ir problēmas, viņš nāk pie manis, un mēs varam izrunāties – tas ir jauki. Reizēm sarežģītas attiecības izvērsas par kaut ko labu.

Man patīk arī kaut ko garšīgu pagatavot. Un mans suns liek man daudz smieties. Tās visas ir vienkāršas lietas, kas veido dzīvi.

Melānija savu Aleksandru mīlēja visu mūžu, par spīti ziņai par viņa nāvi. Ko jūs domājat par vīriešu lomu sievietes dzīvē?

Es tikko filmējos Sicīlijā. Tur man paķaļ uz lidostu parasti brauca kāds vecs vīrs, un pa ceļam mums bija laiks runāties. Reizēm mani veda viņa dēls. Un

